

บทที่ ๑

บทนำ

ความสำคัญและความ เป็นมาของปัญหา

การศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคม ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นระบบและกระบวนการที่มีวัตถุประสงค์หลักที่จะให้ความรู้ ความคิด ทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อผู้เรียน ให้เข้าใจและรู้จักตนเองและสิ่งแวดล้อม ตลอดจน สามารถนำความรู้ความ เข้าใจไปใช้แก้ปัญหาเพื่อ เสริมสร้างชีวิตและสังคมให้ดีขึ้น ดังคำกล่าว ของลีปนนท์ เกตุทัต (๒๕๒๒ : ๑๐) ว่า "การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญของการ เสริมสร้าง ความสามารถ ความเจริญของบุคคล ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา การศึกษา จึงเป็นรากฐานช่วยส่งเสริมการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคมและการ เมือง"

การจัดการศึกษาที่ดีจึงต้องคำนึงถึงลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และ วัฒนธรรมโดยส่วนรวม ทั้งในลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติและส่วนที่จะต้องพัฒนาให้สอดคล้อง กับการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างผสมผสานกลมกลืนกัน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ของสังคมไทย อันเนื่องมาจากความ เจริญก้าวหน้าด้านวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ และผลจากการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อย่างจริงจังและเป็นระบบ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ต่อเนื่องกันมาจวบจนถึงแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๕๒๙) และเริ่มเข้าสู่แผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๖ (๒๕๓๐ - ๒๕๓๔) ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นกรอบนำ ในการระดมและจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจ กำลังเงิน กำลังคน และระบบงานของรัฐ มาทำการบูรณะ ขยายกิจกรรมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเสริมสร้างระบบการผลิต การ จำหน่าย และความเป็นอยู่ของประชาชน จนทำให้ประเทศสามารถก้าว เข้าสู่สังคม เศรษฐกิจ ที่มีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ๒๕๒๕ : ๑) การวางแผนพัฒนาดังกล่าว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างของสังคมและ เศรษฐกิจ ทั้งในแง่การผลิต รายได้ ลักษณะการบริโภค ค่านิยม และมาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่

มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น คนส่วนใหญ่ในชาติได้รับทั้งผลประโยชน์ และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภาวะทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โครงการพัฒนาอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออก ตามแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๕ ซึ่งจะเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก อุตสาหกรรมเบา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการ ในบริเวณพื้นที่เป้าหมายจังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา โดยกำหนดเป้าหมายไว้ว่า จะสร้างและพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกให้เป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมชั้นใหม่ ซึ่งจะมีขนาดใหญ่และรวดเร็วเพียงพอที่จะยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมใหม่ ๆ ให้ประเทศไทยเป็นประเทศอุตสาหกรรมในระดับที่สูงขึ้นจากระดับเดิม (เสนาะ อุนากุล ๒๕๒๔ : ๓๔) จาก เป้าหมายดังกล่าวจะเป็นผลให้ฐานอุตสาหกรรมและบริการ ได้ขยายตัวไปอย่างรวดเร็ว จนทำให้สังคมเกษตรกรรมไทยแต่เดิมค่อย ๆ เปลี่ยนสภาพไปสู่สังคมที่มีอุตสาหกรรมเป็นพื้นฐานในเวลาอันใกล้

ด้วยเหตุที่โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก เป็นโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมระดับภูมิภาคขนาดใหญ่โครงการแรกของประเทศไทย จึงอาจจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม ซึ่งอาจจะทำให้ประชาชนเกิดความสับสนไม่เข้าใจต่อวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เกิดปัญหาต่อการดำเนินชีวิต ทำให้การปรับตัวเข้ากับลักษณะสังคมและเศรษฐกิจใหม่เป็นไปอย่างยากลำบาก การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีความพร้อมที่จะเผชิญและแก้ปัญหาได้อย่างชาญฉลาด สามารถปรับวิธีการดำเนินชีวิต เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ในขณะที่เดียวกันก็สามารถปรับสภาพแวดล้อมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตของตนได้ด้วย การพัฒนาการศึกษาจึงต้องวางแผนให้สอดคล้องกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังคำกล่าวของก๊อ สวัสดิพามิช (อ้างถึงในฉมบูรณ์ เกตุแก้ว ๒๕๒๔:๓๔) เกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออก พอสรุปได้ว่า

๑. จัดการประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ให้แก่เยาวชนภาคตะวันออก ได้รับรู้ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นในแผ่นดินกำเนิดของพวกเขา และผลที่เขาเหล่านั้นจะได้รับอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยงคืออะไร

๒. สำหรับประชาชนในเขตนิคมอุตสาหกรรม ต้องให้การศึกษาเพื่อให้เขาได้รับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้น เพื่อให้เขาสามารถปรับตัวให้เหมาะสมแก่การดำรงชีวิต

ในสังคมอุตสาหกรรม ทั้งให้เขาเหล่านั้น เป็นปรากฏการณ์กระแสวัฒนธรรมฟอน เฟะที่จะทะลักเข้ามาคบคองวัฒนธรรมอันดั้งเดิมของไทย

การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา มีบทบาทอย่างสูงในการ เตรียมกำลังคนให้มีความพร้อมที่จะออกไปเป็นกำลังของชาติในภาคการผลิตในอนาคต ทั้งนี้ เพราะผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับนี้ มีอายุระหว่าง ๑๓ - ๑๔ ปี ซึ่งโตพอที่จะเริ่มออกไปประกอบอาชีพได้ในบางส่วน (อภิชาติ พันธเสน ๒๕๒๔ : ๖-๖๗) การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จึงควรจัดให้เบ็ดเสร็จในตัวเองมากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าสู่ตลาดแรงงาน การจัดหลักสูตรจึงควรเน้นด้านวิชาการงาน (career education) และการจัดการตนเอง (self management) โดยมุ่งสอนให้เกิดแนวคิด (concept) เกี่ยวกับการประกอบอาชีพและวิธีจัดการตนเอง (สาโรช บัวศรี ๒๕๒๑ : ๑๑)

การศึกษาเพื่องานอาชีพจึง เป็นแนวความคิดหนึ่งที่มีความสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ ที่เปลี่ยนแปลงไปของพื้นที่จังหวัดชายฝั่งทะเลตะวันออกในอนาคต เพราะเป็นการศึกษาที่จะ เชื่อมความสัมพันธ์ของระบบการเรียนการสอนในปัจจุบัน ให้เข้ากับโลกของงานอาชีพที่เป็นจริง เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่กำเนิดและพัฒนาไปพร้อม ๆ กับพัฒนาด้านอื่น ๆ ของบุคคล โดยเริ่มจากการให้บุคคลได้เข้าใจตนเอง ความสามารถ การมีชีวิตอยู่ในสังคม ตลอดจนช่วยบุคคล ให้หัดวางเป้าหมายเพื่อชีวิตทางอาชีพในอนาคต (นวลศิริ เปาโรหิตย์ ๒๕๒๗ : ๒๐)

วิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาสามัญวิชาหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษาเพื่องานอาชีพบรรลุถึงวัตถุประสงค์ได้ เพราะสังคมศึกษาเป็นวิชาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม และทางธรรมชาติของมนุษย์ จึงเน้นหนักในเรื่องให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคม และมีชีวิตอยู่อย่าง เป็นสุข (สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ ๒๕๒๖ : ๑) สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพ บนพื้นฐานทางความคิด การตัดสินใจ การแก้ปัญหา และการปฏิบัติตนในสังคมของมนุษย์ (สันต์ ธรรมบำรุง ๒๕๒๓ : บทนำ)

การศึกษาเพื่องานอาชีพและสังคมศึกษา ต่างก็เป็นวิชาที่ว่าด้วยการเตรียมเยาวชน

ให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ทั้งในปัจจุบันและในโลกอันสืบสนอย่าง
มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายฝั่งทะเลตะวันออก ควรมีคว
มความมุ่งหมายที่จะทำให้ผู้จบการศึกษาทุกระดับมีความสามารถสูงพอที่จะประกอบอาชีพใน
ภาค เศรษฐกิจที่ทันสมัยได้ และสอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมที่จะเกิดขึ้น โดยใช้แนวคิด
การศึกษาเพื่องานอาชีพบูรณาการ เข้ากับวิชาสามัญต่าง ๆ โดยเฉพาะวิชาสังคมศึกษา ก็จ
จะช่วยเสริมสร้างนิสัยการทำงานของเยาวชนที่จะสำเร็จการศึกษา เพื่อออกไปเป็นกำลังแรงงาน
ที่เหมาะสมกับภูมิภาคชายฝั่งทะเลตะวันออกได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษารวบรวมเพื่อนำเสนอ
โปรแกรมบูรณาการการศึกษาเพื่องานอาชีพกับวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ในเขตพื้นที่จังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกขึ้น อันจะ เป็นการเตรียมเยาวชน เพื่อเข้าสู่
โลกแห่งการงานอย่างมีประสิทธิภาพและ เหมาะสมกับลักษณะการพัฒนาของพื้นที่จังหวัดชายฝั่ง
ทะเลภาคตะวันออกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการบูรณาการการศึกษาเพื่องานอาชีพกับวิชาสังคมศึกษา ระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตพื้นที่จังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก
๒. เพื่อนำเสนอโปรแกรมบูรณาการการศึกษาเพื่องานอาชีพกับวิชาสังคมศึกษา
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำหรับโรงเรียนในเขตพื้นที่จังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ประชากรที่ตอบแบบสอบถามในการวิจัย ประกอบด้วย ครูสังคมศึกษา
อุตสาหกรรมจังหวัด แรงงานจังหวัด พัฒนาการอำเภอ และนักธุรกิจเอกชนที่ประกอบการ
อยู่ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ระยองและฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาอุตสาหกรรม
ตามโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก
๒. การวิจัยนี้เป็นการนำเสนอโปรแกรมบูรณาการเนื้อหาการศึกษาเพื่องานอาชีพ
กับวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑, ๒ และ ๓ เฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดชายฝั่งทะเล
ภาคตะวันออก ซึ่งผ่านการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิเท่านั้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

โปรแกรมบูรณาการ
เพื่องานอาชีพกับวิชาสังคมศึกษา

หมายถึง โปรแกรมบูรณาการการศึกษา

การบูรณาการ หมายถึง การนำเอาเนื้อหาการศึกษาเพื่อ
งานอาชีพกับวิชาสังคมศึกษามาผสมผสานกัน โดยจัด เนื้อหาทั้งหมดที่นักเรียนจะต้องเรียน
ในแต่ละระดับชั้นให้เป็นหน่วย ซึ่งเมื่อนักเรียนเรียนจบแต่ละหน่วยแล้วจะ เกิดความรู้
ความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

การศึกษาเพื่องานอาชีพ หมายถึง การจัดการศึกษาทางอาชีพให้แก่
ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ ทักษะที่ดี และทักษะประสบการณ์ในการ
ประกอบอาชีพในสภาพสังคมและสภาพของการทำงานที่แท้จริง ที่จะพัฒนาตนเองในการเข้า
ไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการอาชีพต่าง ๆ องค์ประกอบของการศึกษาเพื่องานอาชีพ ได้แก่
ความตระหนักรู้ในเรื่องอาชีพ (career awareness) การปรับและเรียนรู้เรื่องอาชีพ
(career orientation) และการสำรวจเพื่อปรับตัวให้เข้ากับโลกแห่งการทำงาน
(exploration of the world of work) และการเตรียมในด้านทักษะการทำงาน
อย่างแท้จริง ซึ่งคลุมถึงความรู้พื้นฐานในการอ่าน การคิดต่อสื่อสาร การคิดคำนวณ การสร้าง
อุปนิสัยที่ดีในการทำงาน การรู้สึกในคุณค่าของงาน และการเข้าใจถึงขั้นตอนและองค์ประกอบ
ที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจ ตลอดทั้งการเตรียมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะสามารถ
แสวงหาอาชีพ ดำรงชีพ และ เปลี่ยนอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม

สังคมศึกษา

หมายถึง วิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ตามหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๒๑ คือ ส ๑๐๑, ส ๑๐๒, ส ๒๐๓, ส ๒๐๔, ส ๓๐๕, ส ๓๐๖

พื้นที่จังหวัดชายฝั่งทะเล

ภาคตะวันออก

หมายถึง พื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมตาม

แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยองและฉะเชิงเทรา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เป็นแนวทางสำหรับครูสังคมศึกษา ในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชา
สังคมศึกษาที่มีการบูรณาการการศึกษาเพื่องานอาชีพ สำหรับพื้นที่จังหวัดชายฝั่งทะเลภาค
ตะวันออกต่อไป

๒. เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในการปรับปรุงหลักสูตรและ
การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาที่บูรณาการการศึกษาเพื่องานอาชีพ ที่เหมาะสมสำหรับ
พื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

๓. เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชา
สังคมศึกษาที่เกี่ยวข้องต่อไป

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
สุพิศาลงกรณ์มหาวิทยาลัย